

Vážení rodiče, v této příručce, vypracované na základě dlouholetých zkušeností Toxikologického informačního střediska (TIS) v Praze, které radí laikům a lékařům v případech akutních otrav, Vám předkládáme abecední seznam nejčastějších příčin otrav dětí v naší republice. Tato příručka má sloužit jako stručný návod a pomoc v situacích, kdy se její majitel stane přímým účastníkem nehody dítěte s jedovatou nebo cizorodou látkou.

Stručně na úvod:

Tato příručka obsahuje kromě abecedního seznamu látek, které v dětských otravách často figurují, stručnou charakteristiku každé látky (chemikálie, rostliny atd.), údaje o její nebezpečnosti a pokyny k provedení laické první pomoci. Za názvem látky je umístěn obrázkový symbol telefonu. Tam, kde obrázek chybí, není látka nebezpečná. Tam, kde je vyznačen, jde o nebezpečnou látku a symbol značí, že je na místě vyžádat si radu Toxikologického informačního střediska nebo lékaře. Tam, kde jsou za symbolem telefonu vyznačeny vykřičníky, jde o zvlášť nebezpečnou látku. Pro rychlou orientaci je v příručce použito jen minimum odkazů, pokyny se opakují pod jednotlivými hesly, i když se často jedná o stejnou, nebo stejně nebezpečnou látku – viz například hesla ethylenglykol, Fridex, nemrznoucí kapaliny.

Touto cestou jsme chtěli usnadnit manipulaci s příručkou v případě nastalé nehody, provázené značným stresem záchránce.

V příručce je obsažen jen stručný výčet látek. Jejich výběr byl učiněn tak, aby zahrnoval ty, s nimiž mají děti nehody nejčastěji, a ty, které pro nebezpečnost nemohly být opomenuty.

Jak postupovat než si vyžádáme radu Toxikologického informačního střediska?

Před tím, než účastník nehody přistoupí k telefonování, je nutné, aby zjistil co nejpřesněji její okolnosti a sám učinil nezbytná opatření, která mají neodkladný charakter. Je potřeba vědět co nejpřesněji co postižený požil nebo čím se poškodil, kolik látky ubylo, kdy se asi nehoda stala. Dobré je vybavit si před telefonátem poslední zjištěnou váhu dítěte. Pokud je situace vážná a je-li na místě jen jeden záchránce, je třeba nejprve podniknout nezbytné kroky k bezprostřední záchraně života (uvolnit dýchací cesty, dýchání z plic do plic, masáž srdce, vynešení na čistý vzduch apod.). Teprve po odstranění přímého ohrožení života je možné vyžádat si telefonicky radu TIS nebo lékaře. Pokud je záchránců více, jeden z nich telefonuje, zatímco další se věnují postiženému.

Něčastější příčinou dětských otrav jsou léky.

Po požití léků je důležité zjistit, kolik přípravku (tablet, kapek, sirupu apod.) ubylo. Pokud je dítě nalezeno bezprostředně při polknutí léku, je možné zkusit vyvolat zvracení. Nikdy k tomu nepoužívat roztok kuchyňské soli! Stačí pouze podráždít kořen jazyka nebo zadní část hrтанu prstem, nebo jemně rukojetí lžice. Pokud se vyvolání zvracení nedaří, zbytečně se tím nezdržovat, protože s ubíhajícím časem to představuje pro postiženého stále větší ohrožení komplikacemi. Nedoporučí-li TIS jinak, podat podle množství snědeného léku několik (3–5–10) tablet aktivního (černého) uhlí. Tablety se rozdrtí na dně sklenky a smíchají s vodou, čajem nebo jinou, pro dítě přijatelnou tekutinou (ne se šumivým nápojem), kterou dítě vypije. Jestliže lék již působí (dítě např. usíná, padá, motá se), je vyvolávání zvracení nebez-

pečné, stejně tak jako násilné podávání aktivního uhlí. Zde již patří ošetření do rukou lékaře. Před tím, než se pacientovi lékařské pomoci dostane, je potřeba zajistit, aby postižený, je-li v bezvědomí, nevdechnul zvratky. U dětí je nejjednodušší položit je na břicho přes kolena dospělého a hlavu umístit ke straně.

Existují léky, které mohou malé dítě ohrozit na životě už po požití jedné tablety. Proto je třeba nehody s léky nikdy nepodceňovat. Pro zacházení s léky by mělo platit několik zásad. Všechny léky bez výjimky uzamykat, a to i ty, které někdo z rodiny užívá pravidelně denně. Starším členům domácnosti nepřipravovat léky do lékovek. Neužívat léky před dětmi, nepřesvědčovat je, že lék je pamlsek. Nedávat léky dětem v šeru (noční dávky), aby nedošlo k záměně za jinou látku (na nočním stolku bývají éterické oleje, prostředky na ošetření kůže, ale i benzín apod.). Nedávat dětem lékovky na hraní, nevyhazovat prošlé léky do odpadkového koše, pečlivě uzavírat ochranné uzávěry. Hlídat kabelky návštěv .

Rostliny představují druhou nejčastější příčinu dětských otrav.

Po požití částí rostlin, nejsme-li si jisti, že rostlina je nejedovatá, odstraníme zbytky rostliny dítěti z úst a ústa vypláchneme. Pokud nemá dítě pálení sliznic, je možné zkusit bezprostředně po požití vyvolat zvracení. Nedaří-li se zvracení vyvolat, raději se tím nezdržovat a podat tekutinu. Nejvhodnější je voda, hořký nebo málo slazený čaj. Pokud TIS neporadí jinak, podat podle snědeného množství rostliny nebo jejích plodů 3–5–8 tablet aktivního (černého) uhlí. Při odjezdu do zdravotnického zařízení vzít reprezentativní vzorek rostliny s sebou.

Rodiče by si měli pamatovat, že v parcích i v areálech dětských hřišť mohou být jedovaté rostliny. Je důležité dětem vštípit, aby nikdy bez svolení rodičů nic neochutnávaly. Je dobré pro tyto případy znát v okolí někoho, kdo by při nehodě byl schopen rostlinu určit. Je nutné mu předložit nejen plody, ale i větévku rostliny s listy.

V domácnosti s malým dítětem by nikdy neměly být v jeho dosahu jedovaté pokojové rostliny a rostliny s trny nebo s ostrými okraji listů. Zbytky takových rostlin by neměly být odstraňovány do volně přístupného odpadkového koše.

V domácnostech a jejich okolí jsou děti vystaveny riziku nehod s obrovským množstvím nejrůznějších obchodních přípravků chemické povahy.

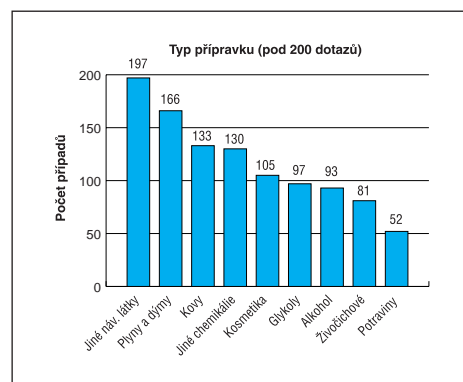
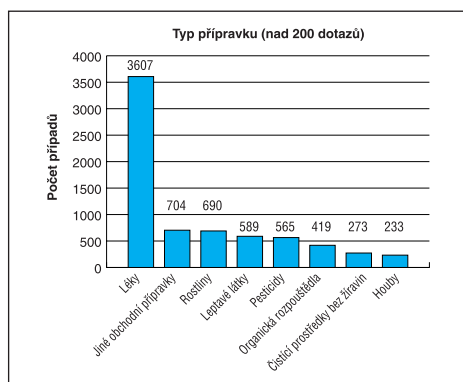
Po požití obchodních přípravků chemické povahy raději nikdy nevyvolávat zvracení! U většiny látek zvracení ještě více postiženého ohrozí.

Po požití látek se silným leptavým účinkem je nejlépe nepodávat nic, jen důkladně vypláchnout ústa vlažnou pitnou vodou, a co nejrychleji dopravit dítě do nemocnice. Rozhodně nezkušet vyvolávat zvracení, látku neutralizovat, nebo podávat aktivní uhlí. Pokud se toho dítě dožaduje, je možno dát mu napít nevelké množství vody nebo mléka. U látek, které sice mohou leptat, ale postižení se nejvíce jako velmi závažné (nemá bolesti, nesliní, není otok rtů), je vhodné tekutiny podat. Zkontrolovat, zda kromě požití nedošlo také k potřísnění dítěte látkou, nebo k zapadnutí částic pevného přípravku za oděv. Postižená kůže se oplachuje tekoucí vlažnou pitnou vodou alespoň 15 minut, stejně tak spojivkový vak při postižení oka.

Po požití látek s obsahem rozpouštědel nikdy nevyvolávat zvracení, nikdy nepodávat mléko! K lékařům vždy vzít s sebou obal přípravku i se zbytkem látky! Pokud je přípravek ředěný, pak také vzorek takového roztoku, jestliže zbyl. Lékařům to umožňuje snadnější zhodnocení situace a rozhodnutí o postupu.

Rodiče malých dětí by si při nákupu chemických prostředků měli zvolit takové, které mají ochranný uzávěr, netvořit zásoby, prostředky kupovat a skladovat jen v originálních obalech, pro uložení volit prostory, kam se malé dítě nemůže dostat (uzamčené komory, prostory ve vysokých, kam dítě nevidí a nedosáhne). Nevybírat si takové přípravky, které svým obalem nápadně připomínají nápoj nebo potravinu.

Příčiny otrav dětí v České republice v roce 2001

Obaly se zbytky přípravků by neměly být odstraňovány do volně přístupného odpadkového koše.

Velmi nebezpečné chemické prostředky se nacházejí v garážích, zahradních domcích, kutilských dílnách.

Do těchto prostor raději děti nepouštět, nebo je alespoň ani na okamžik neztráčet z dohledu. Protože se zde vyskytují látky velmi rozdílného charakteru, nelze dát obecný návod ke krokům první pomoci po požití. Podání aktivního uhlí bude ve většině případů vhodné.

Některé látky sloužící k ochraně rostlin nebo některá rozpouštědla, mohou při poskytování první pomoci ohrožovat i zachránce, protože se vstřebávají kůží i vdechováním. Tehdy je třeba, je-li to možné, pracovat v gumových rukavicích. Potřísněný oděv postiženého svléknout, odstranit z místnosti, postiženou kůži umýt vodou a mýdlem. Zajistit postiženému dýchání čistého vzduchu.

Do zdravotnického zařízení dopravit obal se zbytkem látky a to i tehdy, nebyla-li látka identifikována (na obalu nejsou žádné údaje). Vždy zjistit zda se postižený poškodil koncentrovanou, nebo již ředěnou látkou. Při dopravě obal bezpečně zajistit proti rozbití nebo otevření!

Při zacházení s těmito látkami je obzvlášť důležité skladovat je v originálních obalech. Pokud jsou odlité, pak nikdy ne do nádob od nápojů. Vždy je třeba náhradní obaly opatřit důkladným popisem (o co se jedná, odkud látka pochází, datum). Látky přinesené ze zaměstnání (zemědělská výroba, průmysl), bývají obvykle nebezpečnější než ty, které jsou určené pro malospotřebitelskou obchodní síť.

K postižení dětí jedovatými nebo dráždivými plyny nedochází příliš často.

Postiženého je vždy nutné vynést na čerstvý vzduch, podle potřeby zajistit dýchání z plic do plic, zajistit lékařskou pomoc. Je nutné myslet při tom i na bezpečí pro zachránce!

Nenuťte dětem jídla z hub.

Vznikne-li po houbovém jídle podezření na otravu, není váhání na místě. Pokud dítě zvrací, nebo má průjem, je třeba zvratky a stolici uchovat a dopravit do nemocnice i s dítětem. Je-li podezření na otravu smrtelně jedovatou muchomůrkou zelenou (*Amanita phalloides*), měli by být lékařsky zajištěni všichni, kdo houbové jídlo jedli. Velmi podezřelé jsou ty případy, kdy se zažívací potíže dostávají s určitým časovým odstupem. Pokud je podezření na sněžení jedovatých hub vysloveno hned po jídle, je na místě pokus o vyzvracení, podání co nejvíce tablet aktivního uhlí a vyhledání lékařské pomoci. Vzít s sebou zvratky a zbytky jídla.

Protože houby jsou pro děti těžko stravitelné, je lépe jim houbové jídlo nenutit, ani když víme bezpečně, že houby jsou jedlé. Při sběru hub před dětmi neochutnávat syrové houby, aby v nestřežené chvíli také samy jedovatou houbu neochutnaly.

Na co nikdy tedy nezapomenout?

Selžou-li všechna opatření a k nehodě dítěte dojde, nepropadat panice. Překotné zásahy a manipulace s dítětem mohou způsobit větší škodu, než samotná látka, kterou dítě snědlo, nebo se jí jinak poškodilo.

Vždy by mělo být v domácnosti alespoň jedno balení aktivního uhlí. Pokud je vhodné dát dítěti pít, používá se čistá voda, neslazený nebo málo slazený čaj. Nejsou vhodné nápoje s kyslíkem uhlíčitým. Mléko je v některých případech velmi vhodné, v některých je naopak na-prosto nevhodné (kontraindikované). Je tedy namístě ho použít jen tehdy, poradí-li to TIS nebo lékař. Není univerzálním antidotem.

Pokud je nutné vyhledat lékařskou pomoc, je třeba vzít s sebou všechno, co by pomohlo lékařům při hodnocení situace (celé balení přípravku, obal od léku, vzorek požitého roztoku i obal od původního přípravku, případně příbalový leták, část rostliny s plody, listy i se stonkem nebo větévkou).

Mít vždy telefonní číslo na ošetřujícího lékaře, příslušnou dětskou nemocnici a Toxikologické informační středisko umístěné na dobře přístupném místě.

TIS – tel.: 22491 9293, 22491 5402

A**Aceton ☞**

Jedno z nejběžnějších rozpouštědel, přítomen například v odlakovačích na nehty.

Po požití nevyvolávat zvracení, nepodávat mléko, tuky nebo alkohol! Zjistit požitá množství, kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt dostupný, vyhledat zdravotnické zařízení.

Ovlivňuje stav vědomí!

Aglaeoma ☞

Stínomilná pokojová rostlina s pestře skvrnitými, podlouhlými listy.

Po požití představuje stejné nebezpečí jako dieffenbachie (viz heslo), působení je ale vždy mírnější.

Průběh postižení nelze předem odhadnout, některé exem-

pláře mají nebezpečné součásti odbourané a poté že nevzniknou.

Po požití okamžitě odstranit zbytky rostliny z úst, ústa pečlivě vymýt studenou vodou, dát pít studený nápoj nebo cucat led nebo zmrzlinu. Důležité je zabránit otékání sliznic! Kontaktovat TIS nebo lékaře. Při potížích vždy vyhledat lékařskou pomoc!

Akát ☞ po požití květů ne

Trnovník bílý, trnovník akát (*Robinia pseudoacacia*). Strom, listy lichozpeřené, květy bílé v převislých hroznech, lusky lysé 10–12 cm se 4–10 hnědými semeny.

Po požití květů žádná opatření.

Po požití ostatních částí rostliny podat tekutiny, 3–5 tablet

aktivního uhlí, zjistit snědené množství, kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný, vyhledat lékaře.

Alkohol ☞ !

Přítomen v nápojích, parfémeh, kolínských, toaletních, ústních, pleťových vodách, vodách po holení, čistících prostředcích zejména na sklo.

Po požití nevyvolávat zvracení, aktivní uhlí nepodávat, dát pít sladký čaj. Zjistit požitá množství, uvědomit si váhu dítěte, kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný a došlo-li k významnějšímu napití (ne jen olíznutí), vyhledat lékaře.

Ovlivňuje stav vědomí!

Antibiotika ☞

Léky sloužící k léčbě bakteriálních infekcí, mají podobu tablet, kapslí, tekuté formy léků jsou určeny především dětským pacientům. Nehody dětí časté, většinou nebývají provázeny závažnými následky.

Po požití zjistit chybějící množství, uvědomit si váhu dítěte, podat 3–5 tablet aktivního uhlí, kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný, vyhledat lékaře.

Antikoncepční hormonální prostředky ☞

Hormonální přípravky v tabletách bránící nežádoucímu početí plodu.

Po požití necelé měsíční dávky dítětem podat 3–5 tablet aktivního uhlí, dostatek tekutin. Kontaktovat TIS nebo lékaře.

Po požití více jak jedné měsíční dávky dítětem zkusit vyvolat zvracení, podat 5–10 tablet aktivního uhlí, dát pít, kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt dostupný, vyhledat lékařskou pomoc.

Avivážní prostředky ☞ !

Antistatické, změkčující prostředky na prádlo. Obsahují kvarterní amoniové sloučeniny (kation-aktivní saponáty), které mohou ve vyšších koncentracích lepat sliznice a kůži (pravděpodobně nad 7,5 %). Mohou způsobit i celkovou otravu.

Po požití nevyvolávat zvracení, podat čaj, vodu nebo mléko, aktivní uhlí 5–8 tablet, zjistit požitá množství, kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt dostupný, vyhledat lékařskou pomoc.

Má-li postižený bolesti v krku a za hrudní kostí, dát pít jen pokud se toho dožaduje, aktivní uhlí 5–10 tablet a vždy vyhledat zdravotnické zařízení.

Může dojít k poleptání sliznic i k celkové otravě!

B**Barvy temperové, vodové (školní)**

Nejedovaté, stačí dítě umýt a podat tekutiny na zapití.

Moč nebo stolice mohou být zbarveny podle požitého odstínu.

Baterie čočková ☞

Po spolknutí nevyvolávat zvracení, aktivní uhlí nepodávat, dát pít čaj nebo vodu.

Zjistit druh baterie, zda je či není vybitá. Vždy vyhledat zdravotnické zařízení, průchod a stav baterie v zažívacím traktu musí sledovat lékař!

Bedly jedovaté ☞ !!!

Řada bedel jedlých, ale některé jedovaté (rostou zejména v teplých oblastech). Způsobují stejnou otravu jako muchomůrka zelená (viz heslo), ale vyvolání stejných příznaků otravy způsobí snědení asi 10x většího váhového množství jedovaté bedly než je tomu u muchomůrky zelené.

Po požití okamžitě pokus o vyvolání zvracení, podat co nejvíce tablet aktivního uhlí (alespoň 8–10, lépe více). Uchovat zbytky jídla, zvratky nebo stolici postiženého, materiál dopravit i s postiženým do nemocnice. Stejně postupovat i při pouhém podezření, že šlo o jedovatou bedlu. Podezření se musí potvrdit nebo vyloučit mykologickým rozbořem zbytků jídla nebo získaného biologického materiálu (stolice, zvratky, materiál z výplachu žaludku).

Při podezření neváhat, vyhledat zdravotnické zařízení i když postižený ještě nemá potíže.

Pro otravu je typický pozdní nástup příznaků, asi za 6–24 hodin po požití začínají záživací potíže, zejména zvracení a průjem.

Benzin ☞ !!

Ropný derivát, součást řady rozpouštědel, čističů, leštěnek, pohonná hmota, vehikulum např. některých prostředků na ochranu rostlin.

Po požití nikdy nevyvolávat zvracení, nepodávat mléko, tuky alkohol! Zjistit požitá množství, kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný, vždy vyhledat zdravotnické zařízení. Aktivní uhlí podat až po poradě s TIS.

Po napití, ale zejména po zvracení, dojde často ke vdechnutí tekutiny do plic se vznikem následného zánětu. První známkou vdechnutí je „zakuckání se“ nebo přetrvávající dráždivý kašel. Při vdechnutí masivního množství tekutiny možnost smrtelného průběhu nehody!

Benzodiazepiny ☞ !!!

Velká skupina léků sloužících k léčbě úzkosti, poruch spánku, depresi, mají účinek protikřečový, uvolňují svalové napětí (např. Diazepam, Lexaurin, Oxazepam, Neurol, Rivotril, Rohypnol atd.)

Při požití zjistit počet chybějících tablet, uvědomit si váhu postiženého. Je-li bezprostředně po požití dítě při plném vědomí, pokusit se o vyzvra-

cení, později ne! Podat 5–10 tablet aktivního uhlí. Kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný, vždy zajistit přepravu do zdravotnického zařízení.

Ovlivňují stav vědomí a dýchání!

Bez černý ☞ po požití květů a vařených plodů ne

Keř až strom (*Sambucus nigra*), drobně žlutavé květy v plochých, okolíkatých vrcholcích, nepří-

jemné vůně. Bobule černé (peckovičky) s krvavě červenou šťávou. Plodnost převislé.

Květy a vařené plody jsou nejedovaté.

Po požití zralých syrových plodů v malém množství žádná opatření, po větším množství dát pít čaj nebo vodu, podat 3–5 tablet aktivního uhlí, kontaktovat TIS nebo lékaře.

Po požití nezralých plodů, listů nebo kůry pokus o vyzvracení, dát pít čaj nebo vodu, 3–5 tablet aktivního uhlí, zjistit požitá množství, kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný, vyhledat lékaře.

C**Cesmína ostrolistá ☞ po požití bobulí**

Vždyzelený pěstovaný keř nebo strom (*Ilex aquifolium*) s tuhými ostnitými listy, plody jsou červené bobule (symbol anglických vánoč).

Bobule jedovaté, listy nejedovaté.

Po požití bobulí zjistit požitá množství, pokus o vyvolání

zvracení, podat 3–5–8 tablet aktivního uhlí, kontaktovat TIS nebo lékaře, vyhledat lékařskou pomoc.

Cigarety ☹ !!

Tabák obsahuje velmi nebezpečný alkaloid nikotin.

Po požití dětmi zjistit požitá množství, bezprostředně po nehodě zkusit vyvolat zvracení, dát pít a podat 5–8–10 tablet aktivního uhlí, kontaktovat TIS nebo lékaře. Vždy dopravit do zdravotnického zařízení.

Většinou brzy po požití dochází k masivnímu zvracení, což část snědeného množství tabáku odstraní.

Nikotin ovlivňuje stav vědomí, oběhu, dýchání, mohou vzniknout křeče!

Č**Čilimník převislý ☹ !!**

Štědřenec odvislý (Laburnum anagyroides), lidově zlatý déšť, žlutý akát. Pěstovaný keř nebo stromek, trojčetné listy, na rubu chlupaté, květy zlatožluté v převislých hroznech, plody jsou lusky 5–8 cm, zelené, později hnědé, jemně chlupaté, v místě semen vyboulené, pu-

kavé, semena černá, asi velikosti hrachu.

Celá rostlina jedovatá, nejnebezpečnější semena.

Po požití jakékoli části rostliny zjistit požitá množství, zkusit vyvolat zvracení, podat 3–5–8 tablet aktivního uhlí, kontaktovat TIS nebo lékaře, dopravit vždy do zdravotnického zařízení.

Čimišník stromovitý

Caragana arborescens, pěstovaný strom nebo keř, květy malé, žluté v hroznech, listy uspořádané jako u akátu, plody v jemně ochlupených luscích, vždy hojně. Bývá zaměňován za čilimník převislý, je prakticky nejedovatý.

Po požití menšího množství semen jen podat tekutiny, při požití velkého množství semen kontaktovat TIS.

Pozor na záměnu s čilimníkem převislým!

D**Desinfekční prostředky ☹ !!**

Řada přípravků používaných v domácnostech (čisticí prostředky např. na sanitární keramiku s desinfekční přísadou), ale zejména ve zdravotnictví (desinfekce ran, desinfekce zdravotnického materiálu, nástrojů, pomůcek, ploch). Desinfekční složku tvoří zpravidla kvarterní amoniové sloučeniny, látky jedovaté po požití, které při určité koncentraci působí na sliznici a kůži leptavě (pravděpodobně v koncentracích nad 7,5 %).

Po požití nevyvolávat zvracení! Zjistit požitá množství, vždy kontaktovat TIS nebo lékaře, dopravit do zdravotnického zařízení! Neporadí-li TIS jinak, po ředěných roztocích podat vodu nebo mléko a 8–10 tablet aktivního uhlí. Po koncentrovaných roztocích podat aktivní uhlí alespoň 8-10 tablet.

Může dojít k poleptání sliznic i k celkové otravě!

Diava – politura na nábytek (červená) ☹ !!

Nejčastější příčina dětských nehod s leštěnkami. Obsahuje benzin, minerální olej a další, toxikologicky méně významné složky.

Po požití nikdy nevyvolávat zvracení, nepodávat mléko, tuky, alkohol! Zjistit požitá množství, kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný, vždy vyhledat zdravotnické zařízení.

Po napití, ale zejména po zvracení dojde často ke vdechnutí tekutiny do plic se vznikem následného zánětu. První známkou vdechnutí je „zakuckání se“, nebo přetrvávající dráždivý kašel. Při vdechnutí masivního množství tekutiny možná smrtelného průběhu nehody!

Dieffenbachie ☹ !!

Mramornatka, častá pokojová rostlina s vysokou, silnou, vzpřímenou lodyhou, bez větví, s velkými, oválnými, na konci zašpičatělými listy, které mají většinou výraznou bílozelenou kresbu.

Nadzemní části rostliny obsahují jehličky štavelanu vápenatého, které mechanicky poškozují sliznice (zapichují se).

Průběh postižení nelze předem odhadnout, některé exempláře mají nebezpečné součásti odbourané a potíže nevzniknou.

Po požití okamžitě odstranit zbytky rostliny z úst, ústa pečlivě vymýt studenou vodou, dát pít studený nápoj nebo cucat led nebo zmrzlinu. Důležité je zabránit otékání sliznic! Potíže se dostávají asi do 15 minut po nehodě, kritických je následujících 6 hodin. Vždy vyhledat nebo přivolat lékařskou pomoc.

Čím menší dítě, tím větší riziko udušení ze vzniklých otoků dýchacích cest!

Durman ☹ !!

Datura stramonium, D. suaveolens, lidově panenská okurka nebo andělské trumpety. Dekorativní vytrvalá rostlina (30–100 cm) s velkými listy a trubkovitými květy (andělské trumpety). Kvete v červnu až zá-

ří, plody jsou ostnitě tobočky naplněné malými tmavými ledvinovitými semeny (velikosti asi 3 mm). Jedovatá je celá rostlina, nejvíce semena. V posledních letech jsou zejména semena zneužívána jako rostlinná droga narkomany.

Bezprostředně po požití malým dítětem zkusit vyvolat zvracení, později ne, podat tekutiny, 3–5–10 tablet aktivního uhlí, kontaktovat TIS nebo lékaře, vždy vyhledat lékařskou pomoc!

Způsobuje změny chování (např. neklid, agresivitu), ovlivňuje stav vědomí a vnímání (halucinace).

E**Éterické oleje (esenciální) ☹ !!**

Olejovité kapaliny charakteristické vůně (například eukalyptus, cedr, levandule, růže atd.). V posledních letech jsou hojně používány v domácnostech do aromatických lamp, ve kterých se kapka oleje smíchaná s vodou zahřívá nad plamenem svíčky nebo se přikapávají do náplně elektrických osvěžovačů vzduchu.

Po požití nenutit ke zvracení, nepodávat mléko, tuky, alkohol! Zjistit chybějící množství, kontaktovat TIS nebo lékaře, vždy vyhledat zdravotnické zařízení.

Po požití dráždí zažívací ústrojí. Je nebezpečí vdechnutí kapek oleje do plic zejména při zvrace-

ní (s následným zánětem nebo i akutními projevy dušení). Ovlivňuje stav vědomí, hrozí křeče! „Zakuckání se“ při napití, nebo přetrvávající kašel po napití nebo zvracení svědčí pro vdechnutí látky do plic!

Ethylenglykol ☹ !!!

Součástí celé škály přípravků používaných jako nemrznoucí směsi do chladicích zařízení automobilů, do topných soustav a podobně.

Po požití podat ihned dítěti asi 1,5 ml 40 % alkoholu (whisky, koňak) na každý kilogram váhy, zředěného na 5–10 % vodou, šťávou nebo džusem (1,5 ml 40 % alkoholického nápoje zředit 6–12 ml vody, šťávy nebo džusu). V nouzi podat pivo, asi 15 ml na každý kilogram váhy dítěte.

Zjistit požitá množství, kontaktovat TIS nebo lékaře, vždy dopravit do zdravotnického zařízení (i když jde jen o podezření na vypití).

Ovlivňuje stav vědomí, poškozuje ledviny. Chuť je příjemná, nasládlá (lze omylem vypít velké množství). Průběh otravy je pozvolný, nesmí se vyčkávat do nástupu příznaků!

F**Fazol ☹ v syrovém stavu**

Fazol obecný (Phaseolus vulgaris) fazol šarlatový (Ph. coccineus), fazol měsíční (Ph. lunatus).

Syrové lusky a boby jedovaté, jed se ničí alespoň 15minutovým varem.

Po požití syrových bobů zjistit požitá množství, pokus o vyzvracení, podat tekutiny, 5-8 tablet aktivního uhlí, kontaktovat TIS nebo lékaře, dopravit do zdravotnického zařízení.

Dochází k masivním, úporným průjmom, které děti ohrožují značnou ztrátou tělesných tekutin.

Fíkusy (gumovníky)

Pokojevé rostliny velkolisté (Ficus elastica) i s drobnými listy (F. benjamina), listy oválné, zašpičatělé, někdy tvar listů podobný dubovým (F. quercifolia – dubolistý). Z nalomených listů vytéká bílé „mléko“. Fíkusy popínavý (F. stipulata) má drobné, okrouhle špičaté listy.

Pokojevé odrůdy většinou neškodné, vzácně zažívací potíže. **Po snědení většího množství rostliny podat 3–5 tablet aktivního uhlí.**

Při požití dětmi do 1 roku vyndat zbytky rostliny z úst, ústa vypláchnout, dát pít, zjistit chybějící část rostliny, pro jistotu kontaktovat TIS.

Relativně časté je podráždění pokožky, která přišla s „mlékem“ rostliny do styku (zarudnutí, pálení, svědění). Léčí kožní lékař.

Filodendron ☹

Monstera, mohutná pokojová rostlina s velkými vykrajovanými listy, s četnými vzdušnými kořeny.

Po požití představuje stejné nebezpečí jako dieffenbachie (viz heslo), působení je ale vždy mírnější. Průběh postižení nelze předem odhadnout, některé exempláře mají ne-

bezpečné součásti odbourané a potíže nevzniknou.

Po požití okamžitě odstranit zbytky rostliny z úst, ústa pečlivě vymýt studenou vodou, dát pít studený nápoj nebo cucat led nebo zmrzlinu. Důležité je zabránit otékání sliznic! Při potížích vyhledat lékařskou pomoc.

Fixové popisovače (fixy)

Po vycucání náplně tamponů nanejvýš nevolnost. Moč nebo stolice může být zbarvená přítomným barvivem.

Fridex ☹ !!!

Nejběžněji užívaná nemrzoucí kapalina do chladiců automobilů a do topných soustav.

Téměř vždy obsahuje ethylenglykol (viz heslo).

Po požití podat ihned dítěti asi 1,5 ml 40 % alkoholu (whisky, koňak) na každý kilogram váhy, zředěného na 5–10 % vodou, šťávu nebo džusem (1,5 ml 40 % alkoholického nápoje zředit 6–12 ml vody, šťávy nebo džusu.) V nouzi podat pivo, asi 15 ml na každý kilogram váhy dítěte.

Zjistit požitá množství, kontaktovat TIS nebo lékaře, vždy dopravit postiženého do zdravotnického zařízení (i při pouhém podezření, že došlo k vypití). Vzít vždy s sebou láhev s etiketou, je-li dostupná, k upřesnění, zda se skutečně jedná o Fridex s obsahem ethylenglykolu. Není-li k dispozici, je nutné postupovat dle výše uvedených pokynů až do doby, než je otrava toxikologickým vyšetřením vyloučena nebo potvrzena.

Ovlivňuje stav vědomí, poškozují ledviny. Chut je příjemná, nasládlá (lze omylem vypít velké množství). Průběh otravy je pozvolný, nesmí se vyčkávat do nástupu příznaků!

G

Gumovníky

Lidový název pro fikusy (viz heslo).

H

Herbicide ☹ !!!

Celá řada přípravků určených k hubení plevelů, většinou velmi jedovaté (např. Gramoxon obsahující paraquat, Reglone obsahující diquat).

Okamžitě zjistit požitá množství, typ přípravku, ihned kontaktovat TIS nebo lékaře! Vždy převoz do zdravotnického zařízení!

Zajistit obal od přípravku, vzít s sebou, pokud je látka odlitá do neoriginálního obalu, vzít zbytek tekutiny i s obalem!

Není-li možné ihned zajistit kontakt s TIS nebo lékařem, podat co nejvíce tablet aktivního uhlí (alespoň 10, ale raději více).

Po požití přípravku Gramoxon nebo Reglone (nebo jiných s obsahem paraquatu či diquatu), není-li aktivní uhlí dostupné, je možné v nouzi podat jídlo, nebo i hlínu, zajistit neprodleně přepravu do zdravotnického zařízení! Některé přípravky obsahují organofosfáty (viz heslo).

Nikdy nepodceňovat, nevyčkávat do nástupu potíží (stává se hlavně po požití ředěných přípravků)! Některé přípravky leptají sliznice a kůži!

Hlohyně šarlatová

Pyracantha coccinea, dekorativní keř s neopadavými, lesklými, drobnými listy, pilovitě vroubkovanými, s dlouhými trny. Plody jsou oranžové bobule, hustě keř obalují.

Nejedovaté, nevolnost možná po sněžení velkého množství bobulí.

Hnojiva – koncentráty ☹ !

Škála přípravků v tekuté i pevné podobě (prášky, granule, tablety, roztoky), sloužící k výživě pěstovaných rostlin.

Po požití koncentrovaného přípravku možnost značného podráždění zažívacího traktu, po větším množství možnost vzestupu některých iontů, zejména draslíku, v krvi, s vážným vlivem na činnost srdce a oběhu. U kojenců, vlivem obsažených dusičnanů, které se v zažívacím traktu změní na dusitanu, může dojít k transformaci krevního

barviva hemoglobinu na methemoglobin. Methemoglobin není schopen přenášet kyslík a dochází k projevům tkáňového dušení.

Ihned zjistit chybějící množství, odstranit zbytky hnojiva z úst, ústa vymýt, podat několik tablet aktivního uhlí 3–5–8, kontaktovat TIS nebo lékaře, vyhledat zdravotnické zařízení (u kojenců neprodleně), vzít s sebou balení se zbytkem obsahu.

Hnojiva ředěná vodou ☹

Škála tekutých i pevných přípravků ředěných vodou k přímému použití na rostliny.

Po mylném napití většinou nanejvýš zažívací potíže (nevolnost). Opatrně u kojenců, ti jsou ohroženi tvorbou methemoglobinu v krvi a následně tkáňovým udušením.

Zajistit obal od přípravku, odhadnout požitá množství. Při požití kojencem ihned kontaktovat TIS nebo lékaře! U starších jedinců podat 3–5 tablet aktivního uhlí, při potížích vyhledat lékaře, vzít s sebou originální balení se zbytkem obsahu.

Homeopatika

Léky, ve kterých jsou účinné látky enormně naředěné. Proto jsou při předávkování netoxická.

Hypermangan ☹ !

Manganistan draselný se v podobě tenkých fialovočerných krystalů prodává v lékárnách. Používá se ve značném ředění vodou jako desinfekční prostředek (k oplachování nebo koupelovým lázním postižených míst).

Při náhodném požití zejména krystalů ihned podat vodu nebo mléko, neprovokovat zvracení, aktivní uhlí nepodávat, nepokoušet se o podání neutralizačního roztoku. Ihned vyhledat zdravotnické zařízení. Při postižení očí vyplachovat spojivkový vak 15 minut tekoucí pitnou vlažnou vodou, vyhledat očního lékaře.

Při postižení kůže oplachovat 10–15 minut tekoucí pitnou vlažnou vodou, vyhledat kožního lékaře.

Krystaly nebo koncentrované roztoky leptají sliznice i kůži.

CH

Chlornan sodný ☹ !

Součást celé řady čistících přípravků, ve kterých představuje bělicí a desinfekční složku.

Je obsažen především v přípravcích na čištění sanitární keramiky, ale i v některých přísadách k pracím prostředkům (k odstraňování skvrn na prádle).

Nebývá v čistících přípravcích přítomen v leptavé

koncentraci, ale ostatní součásti přípravků leptat mohou (např. louhy). Je proto velmi důležité znát správný a úplný název přípravku.

Po požití nevyvolávat zvracení, nepokoušet se o neutralizaci. Nemá-li postižený velké potíže (slinění, otoky sliznic, jazyka), podat nejlépe mléko nebo vodu. Zjistit název přípravku, kontaktovat TIS nebo lékaře. Pokud TIS nedoporučí jinak, aktivní uhlí nepodávat. Vždy vyhledat lékaře.

Při práci nikdy nemísit přípravky s chlornanem sodným s těmi, které obsahují kyseliny. Dochází k tvorbě nebezpečných výparů chlóru, který dráždí dýchací cesty.

Při nadýchání se výparů chlóru ihned postiženého umístit na čerstvý vzduch, zajistit lékařskou kontrolu, zvláště, když potíže ihned nevymizí (slzení, sekrece z nosu, kašel, pálení sliznic dýchacích cest).

I

Ibuprofen ☹ !

Nesteroidní antirevmatikum, nejčastější příčina lékových otrav v naší republice.

Po nehodě zjistit počet požitých tablet, uvědomit si tělesnou hmotnost dítěte, dát napít nejlépe mléko, kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt dostupný, dopravit do zdravotnického zařízení.

Inkoustové bombičky do plnicích per

Nejedovaté, nanejvýš nevolnost. Moč nebo stolice může být zbarvená podle odstínu inkoustu.

Inkousty

Nejedovaté, nanejvýš zažívací potíže. Moč nebo stolice může být zbarvená podle odstínu inkoustu.

Insekticidy ☹ !!!

Rozsáhlý sortiment přípravků používaných v zemědělské výrobě, v soukromých zahradách k hubení škůdců, ale i k likvidaci obtížného hmyzu v domácnostech, na pokojových rostlinách apod. Mezi nimi přípravky od nejedovatých (feromony) až po vysoce toxické. Velký je sortiment přípravků s obsahem syntetických pyrethrinů, které jsou v porovnání s organofosfáty pro člověka mnohem méně nebezpečné.

Po nehodě ihned zjistit požitá množství, název přípravku, podat několik tablet aktivního uhlí (3–5–10), ihned kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný, dopravit ihned postiženého do zdravotnického zařízení, vzít s sebou obal s použitým přípravkem! Často dochází kromě požití přípravků také k inhalačním otrávám (nadýchání

se přípravku ve sprejové podobě), nebo k potřísnění kůže. **Po nadýchání se vynesť postiženého na čerstvý vzduch, po potřísnění kůže odstranit znečištěný oděv (i z místnosti), kůži omýt mýdlem a vodou. Pracovat nejlépe v gumových rukavicích.**

Po požití přípravku s obsahem feromonů (pohlavních hormonů hubeného hmyzu) nanejvýš zažívací potíže.

V zemědělské výrobě jsou nebezpečné zejména organofosfáty (viz heslo). Podle druhu organofosfátu průběh od lehkého až po velmi těžký, který je již v krátké době po nehodě život ohrožující. U některých otrava možná i vdechováním výparů, nebo kontaktem s kůží.

Iron ☠!

Čistič skleněných ploch s obsahem alkoholu, namodralé barvy.

Po požití zjistit požitě množství, zvracení neprovokovat, podat sladký čaj, kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný a nešlo-li jen o olíznutí (ubyla určité množství), vyhledat zdravotnické zařízení.

Ovlivňuje stav vědomí!

J

Jedy na myši ☠

Moderní přípravky ovlivňují krevní srážlivost hubených hlodavců (antikoagulantia), mají podobu granulí, zrní, válečků apod., nebezpečné jsou zejména po opakovaném požití.

Po požití několika málo zrnek nebo granulí dát pít, podat asi 3–5 tablet aktivního uhlí, zjistit název přípravku, kontaktovat TIS nebo lékaře. Nedochozí většinou k žádným následkům. Po požití většího množství návnady dát pít, podat několik tablet aktivního uhlí, zjistit o jakou návnadu jde, kontaktovat TIS, není-li kontakt možný vyhledat lékaře.

Při požití neznámé návnady podat aktivní uhlí (3–5–10 tablet), vždy vyhledat zdravotnické zařízení. Staré druhy návnad z dřívějších dob mohou obsahovat velmi nebezpečné látky!

Jmelí ☠

Viscum album, poloci-zopasící keř, trsy 80 až 100 cm, žlutozelené neopadavé listy, nazelenalé květy, plody špinavě bílé, velikostí hrachu s lepkavou dřeví. Symbol vánoc.

Po snědení 1–3 bobulí dítětem žádná opatření, po větším množství podat tekutiny, 3–5 tablet aktivního uhlí, kontaktovat TIS.

Po požití listů a částí větviček podat čaj, aktivní uhlí 3–8 tablet, kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li to možné, vyhledat lékařské ošetření.

Zlacení jmelí se provádí nejedovatou bronzí zlatou.

K

Konvalinka vonná ☠

Convallaria majalis, vytrvalá bylina z čeledi liliovitých, kvete v květnu a červnu bílým jednostranným hroznem, plody jsou kulaté, červené bobule se světle žlutými semeny.

Po požití 1–3 bobulí podat tekutiny, po požití 4–5 bobulí podat 3–5 tablet aktivního

uhlí a tekutiny. Po větším množství bobulí stejná opatření, kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný, vyhledat lékařskou pomoc.

Po požití vody z vázy, ve které stály konvalinky se možnost potíží připouští, výskyt je ale velmi vzácný. Pro jistotu se po vypití mohou podat 1–2 tablety aktivního uhlí, při potížích (zažívacích) kontaktovat TIS nebo vyhledat lékaře.

Krémy kosmetické

Nejedovaté, možnost nevolnosti se zvracením a průjemem způsobené podrážděním zažívacího traktu.

Po požití nevyvolávat zvracení, nebezpečné je vdechnutí tukové částice do plic a vznik plicního zánětu. Po zvracení nebo při průjmu vyhledat lékaře.

Krtek – čistič potrubí ☠ !!!

Louh sodný v pecičkové podobě. Častá příčina dětských poleptání.

Po požití nikdy nevyvolávat zvracení, nikdy se nepokoušet o neutralizaci louhu kyselou látkou! Aktivní uhlí nepodávat, nepomůže, znesnadní lékařům zhodnocení nálezu. Není-li postižený velké bolesti, je možné dát napít vody nebo mléka. Pokud tekutiny odmítá, nenutit ho! Ihned kon-

taktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný, ihned vyhledat nebo přivolat lékařskou pomoc! Vzít s sebou originální balení přípravku.

Postižení sliznic a kůže louhem není zpočátku bolestivé, bolest se dostavuje se zpožděním.

U dětí je často sliznice dutiny ústní po nehodě bez nálezu, postižení se nachází ve vzdálenější části zažívacího ústrojí. Proto negativní nálezy v ústech nevylučuje možnost poleptání v dalším úseku.

Při postižení očí vymývat spojivkový vak 10–15 minut tekoucí vlažnou pitnou vodou, pak vždy vyhledat očního lékaře!

Při postižení kůže omývat 10–15 minut tekoucí vlažnou pitnou vodou, pak vždy vyhledat kožního lékaře!

Křída školní, krejčovská

Nejedovatá, žádné zákroky nejsou třeba. Dát pít.

Kyseliny ☠ !!!

Silné anorganické (např. sírová, amidosírová, fosforečná) nebo slabé organické (např. octová, citronová). Může dojít k požití samotné chemikálie, ale spíše přípravku, jehož jsou součástí. Obsaženy jsou zejména v prostředcích na odstraňování vodního kamene (ve varných konvicích, na sanitární keramice, v pračkách, myčkách nádobí, napařovacích žehličkách apod.). Silné kyseliny leptají sliznice a kůži i v ředěném stavu, slabé kyseliny ve zředěném stavu spíše jen dráždí.

Po požití nikdy nevyvolávat zvracení, nikdy se nepokoušet o neutralizaci kyseliny zásaditou látkou! Aktivní uhlí nepodávat, nepomůže, znesnadní lékařům zhodnocení nálezu. Není-li postižený velké bolesti, je možné dát napít vody nebo mléka. Pokud tekutiny odmítá, nenutit ho! Zjistit název látky nebo přípravku, působící množství, ihned kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný, ihned vyhledat nebo přivolat lékařskou pomoc. Vzít s sebou originální balení přípravku, ale i zbytek ředěné tekutiny, pokud došlo k jejímu vypití.

U dětí je často sliznice dutiny ústní po nehodě bez nálezu, postižení se nachází ve vzdálenější části zažívacího ústrojí. Proto negativní nálezy v ústech nevylučuje možnost poleptání v dalším úseku.

Při postižení očí vymývat spojivkový vak 10–15 minut tekoucí vlažnou pitnou vodou, pak vždy vyhledat očního lékaře!

Při postižení kůže omývat 10–15 minut tekoucí vlažnou pitnou vodou, pak vždy vyhledat kožního lékaře!

L

Lampové oleje ☠!!

Barevné, parfémované tekutiny používané ke svícení v dekorativních „petrolejových“ lampách s knotem. Složením a vlastnostmi se podobají petroleji.

Po požití neprovokovat zvracení, nepodávat mléko nebo tuky, podání aktivního uhlí není nutné, dítě dopravit do zdravotnického zařízení i v případě, že se mu po nehodě daří dobře. Omylem dojde většinou k požití menšího množství tekutiny, která postiženého ohrožuje hlavně přidruženými komplikacemi.

Po napití ale zejména po zvracení časté vdechnutí tekutiny do plic se vznikem následného zánětu. První známkou vdechnutí je „zakuckání se“ nebo přetrvávající dráždivý kašel. Při vdechnutí masivního množství tekutiny možnost smrtelného průběhu nehody!

Léky ☠ !!!

Všechny bez výjimky uchovávat mimo dosah dětí, i vitamínové přípravky nebo tablety podávané dětem v rámci prevence vzniku zubního kazu (Natrium fluoratum, Zymafluor).

Po požití léků zjistit požitě množství, zvracení je možné zkusit vyvolat jen bezprostředně po požití, později ne. Podat 3–5–10 tablet aktivního uhlí (podle požitého množství nežádoucího léku). Vždy kontaktovat TIS nebo lékaře! Není-li kontakt možný, vždy vyhledat lékařskou pomoc.

Po požití léků s obsahem natrium fluoratum podat ihned mléko. Zjistit požitě množství, kontaktovat TIS nebo lékaře. Nehody s Natrium fluoratum a Zymafluorem předepisovanými v dětské praxi většinou probíhají příznivě (kvůli malému obsahu účinné látky v jedné tabletě). Nehody s n. fluoratum v tabletách proti osteoporóze jsou naopak velmi nebezpečné, smrtelná otrava hrozí po nevelkém počtu tablet!

Lepidla vteřinová

Po požití rychle schnoucích (vteřinových) lepidel dojde k přilnutí hmoty ke sliznici nebo kůži, vlhkostí se později odloupne.

Neodstraňovat násilně. Po požití většího množství vyhledat lékaře.

Často dojde ke slepení prstů. Postupovat nenásilně, místo potříť například stolním olejem, docílit v teple pocení slepených míst, postupně dojde k odloupení hmoty od pokožky.

Leštěnky na nábytek ☹!!

Většinou obsahují benzín, minerální oleje, barviva (např. červená politura Diava).

Po požití nikdy nevyvolávat zvracení! Nepodávat mléko, tuky! Lze podat aktivní uhlí, není však nutné. Zjistit požitě množství, kontaktovat TIS nebo lékaře, dítě dopravit do zdravotnického zařízení i v případě, že se mu po nehodě daří dobře.

Po napití, ale zejména po zvracení, dojde často ke vdechnutí tekutiny do plic a vzniku následného zánehtu. První známkou vdechnutí je „zakuckání se“ nebo přetrvávající dráždivý kašel.

Louhy ☹!!!

Pevné látky nebo roztoky s různě silným korozivním (leptavým) účinkem na sliznice a kůži. Leptavý účinek silnější a postižení hlubší než u kyselin. Louhy jsou obsaženy např. v odstraňovačích usazenin v odpadech, v čističích sporáků, pečicích trub a grilů.

Po požití nikdy nevyvolávat zvracení, nikdy se nepokoušet o neutralizaci louhu kyselou látkou! Aktivní uhlí nepodávat, nepomůže, znesnadní lékařům zhodnocení nálezu. Nemá-li postižený velké bolesti, je možné dát napít vody nebo mléka. Pokud tekutiny odmítá, nenutit ho! Zjistit název látky nebo přípravku, působící množství, ihned kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný, ihned vyhledat nebo přivolat lékařskou pomoc! Vzít s sebou originální balení přípravku, ale i zbytek ředěné tekutiny, pokud byla vypita.

Postižení sliznic a kůže louhem není zpočátku bolestivé, bolest se dostavuje se zpožděním. U dětí je často sliznice dutiny ústní po nehodě bez nálezu, postižení se nachází ve vzdálenější části zažívacího ústrojí. Proto negativní nález v ústech nevylučuje možnost poleptání v dalším úseku.

Při postižení očí vymývat spojivkový vak 10-15 minut tekoucí vlažnou pitnou vodou, pak vždy vyhledat očního lékaře!

Při postižení kůže omývat 10-15 minut tekoucí vlažnou pitnou vodou, pak vždy vyhledat kožního lékaře!

Lýkovec ☹

Nejznámější lýkovec je dobový (Daphne mezereum), 30–150 cm vysoký keř, kvete brzy v únoru až březnu (v mírných zimách v prosinci a lednu) trubkovitými, růžovými, vonícími květy. Plody jsou živě červené, lehce oválné peckovice velikosti brusinky, dozrávají

v srpnu. Roste divoce i jako pěstovaný keř. **Bezprostředně po snědení bobulí či jiných částí rostliny zkoušet nenásilně vyvolat zvracení, dát pít nejlépe čaj nebo vodu, podat 3–8 tablet aktivního uhlí, kontaktovat TIS nebo lékaře, vždy vyhledat zdravotnické zařízení.**

M**Mahonie cesmínolistá**

Mahonia aquifolium (lidově mahon), stálezelený keř, s tuhými ostrými, lesklými, tmavě zelenými, někdy hnědě nebo červenavě zbarvenými listy, květy žluté, drobné, kvetou

v dubnu až květnu, plody tmavě modré, ojínné, kulaté, velikosti borůvky, silně kyselé.

Téměř nejedovaté, nanejvýš zaživací potíže po velkém množství bobulí. **Po požití více jak 50 bobulí dítětem podat 3–5 tablet aktivního uhlí, navštívit lékaře.**

Modelína

Barevně tónovaná tvarovací hmota pro děti. **Nejedovatá, eventuelní zaživací potíže by mohly být způsobeny velkým objemem požitého množství.**

Modrá skalice ☹!!

Síran mědnatý, nejčastěji je pentahydrát – velké, modré ultramarinové krystaly, granule nebo prášek. Dříve hojně používaný např. k ochraně dřeva, k zamezení růstu řas v bazénech, ve veterinární i humánní medicíně. Časté je požití ve formě vodného roztoku.

Po požití pevného kusu skalice, po jeho lízání nebo po vypití roztoku zjistit požitě množství, neprovokovat zvracení, dát napít nejlépe vodu, čaj nebo mléko, podání aktivního uhlí nemá význam, ihned kontaktovat TIS nebo lékaře. Pokud je kontakt nedostupný, ihned dopravit do zdravotnického zařízení!

Po požití možnost poleptání zaživacího traktu a celkové otravy mědí, která může vyžadovat léčbu antidotem. Typické je na počátku otravy mohutné zvracení modře zbarvených, někdy krvavých hmot.

Mochyně – židovská třeseň ☹ po nezralých plodech

Physalis alkekengi, patří meziilkovité. Vytrvalá bylina, asi 60 cm vysoká, pěstovaná, zplaňující. Květ zelenavě bílý, plody jsou oranžové bobule o průměru až 2 cm, s drobnými semínky. Bobule je uzavřena v oranžovočerveném „lampionku“ papírovitého vzhledu.

Zralé plody (bez měchýřku) nejedovaté.

Po požití nezralých plodů zjistit snědený počet, podat aktivní uhlí 3–8 tablet, kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný, vyhledat zdravotnické zařízení.

Muchomůrka tygrovaná ☹!!

Amanita pantherina, často zaměňována za muchomůrku tlustou (šedivku), muchomůrku načervenalou (růžovku), bedlu vysokou.

Bezprostředně po požití zkoušet vyvolat zvracení, podat aktivní uhlí 8–10 tablet, kontaktovat TIS

nebo lékaře. Pokud je kontakt nemožný, dopravit ihned do zdravotnického zařízení.

Otrava se nemusí projevit u všech, kteří houbu jedli. Zpočátku zaživací obtíže, později dráždivý (např. neklid, strach, křik, halucinace) a následně tlumivý účinek na centrální nervový systém.

Někdy vyhledávaná úmyslně pro změny vnímání (halucinace), stavy přechodné rozjařenosti apod.

Muchomůrka zelená n. hlízovitá ☹!!!

Ammanita phalloides, v našich podmínkách nejedovatější houba!

Po požití okamžitě pokus o vyvolání zvracení, podat co nejvíce tablet aktivního uhlí, alespoň 8 nebo 10, ale i více! Uchovat zbytky jídla,

zvratky nebo stolice postiženého, materiál dopravit i s postiženým do nemocnice. Stejně postupovat i při pouhém podezření, že šlo o muchomůrku zelenou. Podezření se musí potvrdit nebo vyloučit mykologickým rozbořením zbytků jídla nebo získaného biologického materiálu (stolice, zvratky, materiál z výplachu žaludku).

Při podezření neváhat, vyhledat zdravotnické zařízení i když postižený ještě nemá potíže. Pro otravu je typický pozdní nástup příznaků. Za 6–24 hodin po požití nastupují zaživací potíže, zejména zvracení a průjem.

Myčka nádobí automatická – ☹!! – mycí prostředky do myček nádobí

Mycí prostředky do myček nádobí obsahují kromě saponátové složky např. metakřemičitany, které mají zásaditou reakci (jako louhy) a mohou leptat sliznice i kůži.

Po požití prášku nebo tablety na mytí nádobí v automatické myčce dát pít vodu, čaj nebo mléko, nenutit ke zvracení! Nikdy se nepokoušet o neutralizaci. Aktivní uhlí nepodávat. Kontaktovat TIS nebo lékaře, dopravit postiženého ihned do zdravotnického zařízení.

Prášky a tablety mohou poleptat sliznice zaživacího ústrojí.

– lešticí prostředky do myček nádobí ☹

Obsahují saponátové složky, na sliznice působí dráždivě, neleptají.

Po požití lešticího prostředku do automatických myček nádobí nenutit ke zvracení, dát pít vodu, mléko nebo čaj, kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný, vyhledat zdravotnické zařízení, zejména došlo-li ke zvracení nebo má postižený pálení nebo bolest na postižených sliznicích.

Z podráždění zaživacího traktu může vzniknout průjem, ohrožující zejména malé děti a staré lidi významnou ztrátou tělesných tekutin, nebezpečné je zvracení kvůli vdechnutí pěny do plic a vzniku zánětu z chemického podráždění.

– sůl do automatické myčky nádobí ☹

Je obdobou kuchyňské soli, barevně upravená.

Po olíznutí soli do automatické myčky nádobí dát pít nejlépe vodu.

Požítí většího množství je nepravděpodobné, ale není vyloučeno. **Po nehodě zjistit požití množství, dát pít vodu, kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný, dopravit do zdravotnického zařízení.**

U dětí může být otrava solí životu nebezpečná!

Mýdlo toaletní nebo jádrové ☹

Jde o směsi sodných a draselných solí vyšších mastných kyselin s korigencí, mají neutrální nebo jen mírně zásaditou reakci.

Po požití nevyvolávat zvracení, podat vodu, mléko nebo čaj. Kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný, vyhledat lékaře zvláště, došlo-li ke zvracení.

Při zvracení možnost vdechnutí pěny s následným zánětem plic, z podráždění vznik průjmů. Ztrátami tekutin ohroženy zejména kojenci a batolata.

N**Narcis ☹**

Narcissus, několik druhů – např. narcis bílý, narcis žlutý.

Okrasná cibulovitá trvalka.

Bezprostředně po požití části rostliny (obvykle cibule) nenásilně zkusit vyvolat zvracení, podat

aktivní uhlí 3–5 tablet, zjistit požití množství, kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný, vyhledat lékařskou pomoc.

Natrium fluoratum ☹ !

Tablety předepisované dětským lékařem obsahující natrium fluoratum, látku účinnou v prevenci vzniku zubního kazu u dětí.

Obsah účinné látky v jedné tabletě malý.

Po snědení tablet dítětem zjistit požití množství a ihned podat mléko, nebo jiný tekutý mléčný výrobek, uvědomit si váhu dítěte, kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný, vyhledat lékaře. Jen výjimečně dochází k požití takového množství tablet, které vyvolá otravu. Vyloučeno to však není, tablety mají příjemnou chuť.

Pozor, tablety se stejnou účinnou látkou, ale v mnohonásobném množství v jedné tabletě, jsou používány při léčbě řídnutí kostí (osteoporózy). Smrtelná otrava hrozí i po malém počtu požitých tablet!

Nemrznoucí kapalina ☹ !!!

Nemrznoucí náplň do chladičů automobilů, do topných soustav. Obsahuje nejčastěji nebezpečný ethylenglykol (viz heslo).

Zjistit název přípravku, požití množství, kontaktovat TIS nebo lékaře. Nevyloučí-li se otrava ethylenglykolem, podat po požití ihned dítěti asi 1,5 ml 40 % alkoholu (whisky, koňak) na každý kilogram váhy, zředěného na 5–10 % vodou, šťávou nebo džusem (1,5 ml 40 % alkoholického nápoje zředit 6–12 ml vody, šťávy nebo džusu). V nouzi podat pivo, asi 15 ml na každý kilogram váhy dítěte. Vždy nutno neprodleně dopravit postiženého do zdravotnického zařízení. Vzít s sebou obal se zbytkem přípravku.

Ovlivňuje stav vědomí, poškozuje ledviny.

Pozor, chuť je příjemná, nasládlá (lze omylem vypít velké množství). Průběh otravy je pozvolný, nesmí se vyčkávat do nástupu příznaků!

O**Okena ☹ !**

Čistič skleněných ploch s obsahem alkoholu, namodralé barvy.

Po požití zjistit požití množství, zvracení neprovokovat, podat sladký čaj, kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný a nešlo-li jen o olíznutí (ubyla určité množství), vyhledat lékařskou pomoc. Ovlivňuje stav vědomí!

Oleandr ☹ !

Nejčastější Nerium oleander, keř ronící hlenovitou šťávou, se široce čárkovitými, kožovitými listy, po třech v přeslenech nebo vstřícnými, květy nápadné (růžové), shloučené ve vrcholová květenství. Jedovatá celá rostlina.

Po požití vyjmout zbytky rostliny z úst, je-li bezprostředně po nehodě zkusit nenásilně vyvolat zvracení, ústa vypláchnout, dát pít nejlépe vodu nebo hořký čaj, podat 3–5–8 tablet aktivního uhlí, zjistit požití množství, kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný, vyhledat lékařskou pomoc.

Oleje minerální

– např. motorové, ložiskové, řezné ☹ !

Vznikají při zpracování ropy, používají se k mazání strojů, motorů, ložisek, šicích strojů apod.

Po požití nikdy nenutit ke zvracení, nepodávat mléko, tuky, zjistit požití množství, kontaktovat TIS nebo lékaře, vyhledat lékařskou pomoc.

Po požití se nevstřebávají, možnost vzniku zažívacích obtíží včetně průjmu. Nebezpečné je vdechnutí látky do plic. Vzniká vleký zánět plic v okolí vniklé kapky oleje, která se téměř nevstřebává.

Odstraňovače skvrn na prádle ☹ !

ne čističe mastných skvrn

Přípravky s bělicí složkou většinou v podobě peroxidu vodíku, někdy chlornanu sodného.

Po požití nikdy nevyvolávat zvracení, podat vodu, mléko nebo čaj. Zjistit název přípravku, kontaktovat TIS nebo lékaře. Vyhledat lékařskou pomoc, vzít s sebou obal se zbytkem látky.

Po požití, podle koncentrace bělicí složky, způsobují různě silné podráždění zažívacího traktu, někdy u malých dětí dojde k hlubšímu požití sliznic s krvácením.

Odstraňovače usazenin v odpadích ☹ !!!

Celá paleta přípravků v pevné (například pecičkové), ale i tekuté podobě.

Pevné přípravky jsou čisté louhy, tekuté přípravky jsou velmi silně koncentrované roztoky louhů, leptají sliznice i kůži.

Po požití nikdy nevyvolávat zvracení, nikdy se nepokoušet o neutralizaci louhu kyselou látkou! Aktivní uhlí nepodávat, nepomůže, znesnadní lékařům zhodnocení nálezu. Nemá-li postižený velké bolesti, je možné dát napít vody nebo mléka. Pokud tekutiny odmítá, nenutit ho! Zjistit název látky nebo přípravku, ihned kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný, ihned vyhledat nebo přivolat lékařskou pomoc. Vzít s sebou originální balení přípravku, ale i zbytek ředěné tekutiny, pokud byla vypita.

Postižení sliznic a kůže louhem není zpočátku bolestivé, bolest se dostavuje se zpožděním.

U dětí je často sliznice dutiny ústní po nehodě bez nálezu, postižení se nachází ve vzdálenější části zažívacího ústrojí. Proto negativní nález v ústech nevylučuje možnost poleptání v dalším úseku.

Při postižení očí vymývat spojivkový vak 10–15 minut tekoucí vlažnou pitnou vodou, pak vždy vyhledat očního lékaře!

Při postižení kůže omývat 10–15 minut tekoucí vlažnou pitnou vodou, pak vždy vyhledat kožního lékaře!

Odstraňovače vodního kamene ☹ !!

Celá škála přípravků s obsahem kyselin (slabých organických i silných anorganických). Silné kyseliny leptají sliznice a kůži i v ředěném stavu, slabé kyseliny ve zředěném stavu většinou jen dráždí.

Po požití nikdy nevyvolávat zvracení, nikdy se nepokoušet o neutralizaci kyseliny zásaditou látkou! Aktivní uhlí nepodávat, nepomůže, znesnadní lékařům zhodnocení nálezu. Nemá-li postižený velké bolesti, je možné dát napít vody nebo mléka. Pokud tekutiny odmítá, nenutit ho! Zjistit název látky nebo přípravku, ihned kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný, ihned vyhledat nebo přivolat lékařskou pomoc. Vzít s sebou originální balení přípravku, ale i zbytek ředěné tekutiny, byla-li vypita.

U dětí je často sliznice dutiny ústní po nehodě bez nálezu, postižení se nachází ve vzdálenější části zažívacího ústrojí. Proto negativní nález v ústech nevylučuje možnost poleptání v dalším úseku.

Při postižení očí vymývat spojivkový vak 10–15 minut tekoucí vlažnou pitnou vodou, pak vždy vyhledat očního lékaře!

Při postižení kůže omývat 10–15 minut tekoucí vlažnou pitnou vodou, pak vždy vyhledat kožního lékaře!

Organofosfáty ☹ !!!

Především insekticidy (k hubení škodlivého hmyzu), používané jak v soukromí, tak v zemědělské výrobě. K hubení hmyzu v domácnostech jsou používány přípravky s obsahem látek pro člověka málo jedovatých, nebo s nebezpečnými organofosfáty ve velmi nízké koncentraci. Proto jsou přípravky pro malospotřebitele většinou méně nebezpečné, než vysoce účinné a nebezpečné přípravky používané v zemědělství.

Po náhodném požití okamžitě vymýt ústa, dát alespoň 10–15 tablet aktivního uhlí, zjistit název přípravku, požití množství, kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný, ihned vyhledat nebo přivolat lékařskou pomoc!

Zejména po nehodách s přípravky používanými v zemědělské výrobě se musí chránit i zachránce, nejlépe prací v gumových rukavicích, v roušce (možnost otravy proniknutím kůží i vdechováním). Do nemocnice vzít zbytek přípravku s originálním obalem, ale i obal s odlitým přípravkem. Dobře zajistit proti rozlití nebo rozbití obalu!

V domácnostech se k hubení mravenců používá málo toxický přípravek Formitox. Po olíznutí dětmi (obsahuje cukr) většinou nejsou žádné následky. Při snědení většího množství po podání

aktivního uhlí raději zajistit sledování dítěte lékařem

Organofosfáty ovlivňují stav vědomí, dýchání, srdeční, nervovou činnost, činnost zažívacího ústrojí. Po požití některých organofosfátů nástup účinku velice rychlý, nelze s opatřeními vyčkávat do jejich rozvoje, je nutné okamžitě provést zázkroky první pomoci a okamžitě zajistit rychlou lékařskou pomoc. Tam, kde dochází k rozvoji příznaků, je pacient v bezprostředním ohrožení života!

Pozor, k rozvoji těžké otravy může dojít i politím, nebo vdechování výparů některých organofosfátů! Při potřísnění oděvu postiženého svléknout, odstranit oděv z místnosti, kůži omýt vodou a mýdlem. Po nadýchání se vynést postiženého na čerstvý vzduch.

Některé organofosfáty způsobují příznaky otravy až potom, co jsou organizmem do své účinné podoby zpracovány. U nich je nástup projevů otravy oddálený, ale je přesto nutné postiženému co nejdříve po nehodě zajistit lékařskou péči!

P

Pámelník ☞

Symphoricarpos albus (rivularis nebo racemosus), keř 1 až 2 m vysoký z čeledi zimolezovitých. Častý v parcích jako součást živých plotů. Má drobné růžové květy na jaře i na

podzim, současně s plody. Plody dozrávají v srpnu až listopadu, jsou šťavnaté, bílé, o průměru do 1 cm, při sešlápnutí „třáskají“.

Po požití 1–5 bobulí nebo několika lístků žádná opatření, po požití 5–10 bobulí dát pít, aktivní uhlí 3–5 tablet, po větším množství bobulí stejná opatření, kontaktovat TIS nebo lékaře.

Paracetamol ☞ !!

V současnosti nejdostupnější a nejvyužívanější lék působící proti bolesti a horečkám. Je obsažen v celé řadě farmaceutických přípravků s jednou (Panadol, Paralen apod.), nebo více komponentami (Ataralgin, Valetol apod.). Nekombinovat svedvolně bez doporučení lékaře různé farmaceutické přípravky, snadno dojde k předávkování paracetamolem!

Po požití léků dítětem vyndat zbytky tablet úst, bezprostředně po nehodě zkusit vyvolat zvracení,

podat 3–5–8 tablet aktivního uhlí, zjistit požitě množství, kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný, dopravit dítě do zdravotnického zařízení.

Ve vysokých dávkách poškozuje játra, průběh otravy je vícefázový. Počáteční stádium může být přehlédnuto (jen nevolnost nebo zvracení), poté následuje úleva až na 24 i více hodin, další zažívací obtíže již mohou být způsobeny postižením jater.

Parfémy ☞!

Kosmetické přípravky s významným obsahem alkoholu.

K požití závažného množství přípravku dětmi většinou nedochází pro intenzivní vůni a palčivou chuť. Jen u velmi malých dětí po malém vypitím množství je možno projevů otravy alkoholem (kojenci, batolata).

Po požití vypláchnout ústa, dát pít slazený čaj, nepodávat aktivní uhlí. Kontaktovat TIS nebo lékaře, došlo-li k upití určitého množství, ne jenom olíznutí nebo rozlití přípravku, zajistit lékařskou kontrolu nebo krátkodobý pobyt pod lékařským dohledem.

Pastelky školní

Nejedovaté, žádná opatření nejsou potřeba.

Peroxid vodíku ☞!

Přípravek používaný k lokálnímu ošetření ran, k masáži dásní apod. Přítomen v různém stupni koncentrace jako bělicí složka v čistících a pracích přípravcích (aktivní kyslík), používá se k odbarvování vlasů.

V koncentraci do 3 % neleptá, pouze dráždí sliznice zažívacího ústrojí. U malých dětí po vypití většího množství látky této koncentrace je však možnost silnějšího podráždění a vzniku povrchního zřevodování sliznice zažívací trubice. Koncentrace nad 5 % peroxidu vodíku leptají sliznice.

Po požití nevyvolávat zvracení, nesnažit se nikdy o neutralizaci. Podat nejlépe mléko na zapití. Nepodávat aktivní uhlí. Kontaktovat TIS nebo lékaře, zajistit lékařskou pomoc!

Pesticidy ☞ !!!

Souhrnné označení pro všechny přípravky používané k hubení škůdců a plevelů v zemědělství, škůdců v domácnostech, v potravinářství, textilnictví (skladové prostory) a to a jak hmyzu, tak drobných hlodavců, plžů, plísni apod.

Po požití zatím neznámého pesticidu vymýt ústa, dát pít, podat 3–5–10 tablet aktivního uhlí, ihned kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt do-

stupný, vždy zajistit zdravotnickou pomoc! Zajistit vždy co nejvíce materiálu k identifikaci jedu (obal od přípravku se zbytkem látky, zbytek látky i v neoriginálním obalu, zbytek nástrahy apod).

Po požití herbicidů, jedů na myši, organofosfátů, viz příslušná hesla.

Pleťová mléka

Kosmetické přípravky používané k ošetřování pleti s olejovou složkou.

Po vypití malého množství většinou žádné nebezpečí, nanejvýš mírné zažívací potíže včetně průjmů. Nenutit ke zvracení, mohou se podat 2–3 tablety aktivního uhlí.

Po zvracení nebezpečí vdechnutí tekutiny do plic, kde zejména olejovitá složka pleťového mléka může způsobit v postiženém místě vlekly (lipoidní) zánět plic.

Petrolej ☞ !!

Kapalina typického zápachu (ropný derivát), olejovitého vzhledu, používaná např. ke svícení v lampičkách s knotem.

Po požití nikdy neprovokovat zvracení, podání aktivního uhlí není nutné, nepodávat mléko nebo tuky! Dítě dopravit do zdravotnického zařízení i v případě, že se mu po nehodě daří dobře.

Omylem dojde většinou k požití menšího množství tekutiny, která postiženého ohrožuje především přidruženými komplikacemi, ne celkovou otravou.

Po napití, ale zejména po zvracení dojde často ke vdechnutí tekutiny do plic se vznikem následného zánětu. První známkou vdechnutí je „zakuckání se“ nebo přetrvávající dráždivý kašel. Při vdechnutí masivního množství tekutiny možnost smrtelného průběhu nehody!

Prací prášky ☞

Obsahují nejedovaté saponáty (tenzidy), mají lehké zásaditou reakci.

Po požití může vzniknout průjem z podráždění zažívacího traktu, ohrožující zejména malé děti a staré lidi významnou ztrátou tělesných tekutin, nebezpečné je zvracení kvůli vdechnutí pěny do plic a vzniku zánětu z chemického podráždění. Zvlhčený prášek ulepělý na sliznici může v postiženém místě způsobit hlubší poškození, proto je důležité důkladně vypláchnout úst a podání tekutiny k zapití. Možné je při pokusu o ochutnání vdechnutí prášku a vznik záchvatu kašle, který může být následován dechovými potížemi a zánětem plic. V takovém případě vždy zajistit převoz do zdravotnického zařízení.

Po požití nevyvolávat zvracení! Zjistit požitě množství, kontaktovat TIS, dát pít nejlépe čaj, vodu nebo mléko. Vyhledat lékařskou pomoc, zejména došlo-li ke zvracení.

Prskavky – i vyhořelé ☞ !!!

Vánoční zboží, obsahující v zápalné části velmi jedovaté sloučeniny barya.

Po požití dítětem ihned vyjmout zbytky z úst, ústa vypláchnout, zjistit požitě množství, ihned kontaktovat TIS nebo lékaře. Zajistit dopravu do zdravotnického zařízení!

Pryšce ☞

Rostliny obsahující ve svých tkáních mléko s dráždivým latexem (např. Euphorbia trigona, E. splendens, E. pulcherrima).

Při kontaktu se sliznicemi a kůží dochází k různě silnému podráždění s otokem, zčervenáním a pálením.

Po požití ihned odstranit zbytky rostliny z úst, ústa vypláchnout, omýt kůži, která přišla se šťávou do styku, kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt dostupný, dopravit do zdravotnického zařízení.

Při postižení očí vymývat spojivkový vak 10–15 minut tekoucí pitnou, vlažnou vodou.

Postižení kůže léčí kožní lékař, postižení očí (nebezpečné, mléko poškozuje i rohovku) oční lékař.

Ptačí zob ☞

Ligustrum vulgare, keř s kopinatými listy, s bílými vonnými květy v hustých latách, plody jsou černé bobule. Častý v živých plotech.

Po požití 1–5 bobulí dítětem dát pít, po požití většího množství podat aktivní uhlí 3–5 tablet, kontaktovat TIS nebo lékaře.

R

Rodenticidy ☞

Přípravky k hubení hlodavců. Moderní přípravky ovlivňují krevní srážlivost hubených zvířat (antikoagulancia), mají podobu granulí, zrní, válečků apod., nebezpečné jsou zejména po opakovaném požití.

Po požití několika málo zrněk nebo granulí dát pít, podat 3–5 tablet aktivního uhlí, zjistit název

přípravku, kontaktovat TIS nebo lékaře. Nedo-
cháží většinou k žádným následkům.

Po požití většího množství návnady dát pít, podat
3–5–10 tablet aktivního uhlí, zjistit o jakou náv-
nadu jde, kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li
kontakt možný, vyhledat zdravotnické zařízení.

Při požití neznámé návnady podat aktivní uhlí
3–5–10 tablet, vždy vyhledat zdravotnické zaříze-
ní (staré druhy návnad z dřívějších dob mohou
obsahovat velmi nebezpečné látky). Vzít s sebou
zbytky jedu i s obalem.

Rtěňky, pomády na rty

Kosmetické přípravky s mastovým základem, ne-
jedovaté.

Po požití nanejvýš nevolnost a průjem. Nenutit
ke zvracení!

Při zvracení možnost vdechnutí částec tuku do
plic a vzniku dlouhodobého (lipoidního) zánětu
v postižené části plic.

Rulík zlomocný ☹!!

Polokeř (Atropa bel-
ladonna), 50–150 cm.
Široké, trochu tabáku
podobné listy, květ
fialově hnědý, zvon-
kovitý, kvete v čer-
nu až srpnu. Plodem
je kulovitá, nejprve
nachová, brzo nápad-
ně lesklá, černá bobu-
le.

o něco menší než třešeň, obsahuje více semen
a sedí na hvězdčovitě rozloženém kalichu. Roste
v lesích a hájích.

Po požití bobulí i kterékoliv jiné části rostliny
ihned pokus o vyzvracení je-li bezprostředně po
nehodě, podat 3–10 tablet aktivního uhlí, zjistit
požité množství, kontaktovat TIS nebo lékaře,
vždy zajistit převoz do zdravotnického zařízení.

Způsobuje změny chování (např. neklid, agresivi-
tu), ovlivňuje stav vědomí a vnímání (halucinace).

Ř

Ředidla, rozpouštědla ☹!

Organická rozpouštědla užívaná k ředění syntetic-
kých barev, nejčastěji s obsahem xylenu, toluenu,
benzínu.

Po požití nikdy neprovokovat zvracení! Nepodávat
mléko, tuky nebo alkohol! Aktivní uhlí není nutné.
Zjistit požité množství, kontaktovat TIS nebo lé-
kaře. Není-li kontakt možný, zajistit převoz do
zdravotnického zařízení.

Ovlivňují stav vědomí. Nebezpečné je zvracení
kvůli možnému vdechnutí látky do plic. Pozor;
ředidla ze starých zásob mohou obsahovat velmi
nebezpečné látky.

S

Saponáty na nádobí ☹

Saponátové přípravky na nádobí obsahují nejedo-
vaté saponáty (tenzidy).

Z podráždění zaživacího traktu může vzniknout
průjem, ohrožující zejména malé děti a staré lidi
významnou ztrátou tělesných tekutin, nebezpečné
je zvracení kvůli vdechnutí pěny do plic a vzniku
zánětu z chemického podráždění.

Po požití nevyvolávat zvracení. Zjistit požité
množství, kontaktovat TIS, dát pít nejlépe čaj,
vodu nebo mléko. Vyhledat lékařskou pomoc, ze-
jména došlo-li ke zvracení.

Saponátové přípravky na sanitární keramiku ☹!

Kromě nejedovatých neionogenních a anionaktiv-
ních saponátů mohou obsahovat desinfekční nebo
bělicí složky (kvarterní amoniové sole, chlornan
sodný, peroxid vodíku), nebo složky odstraňující
vodní kámen (kyseliny), méně často usazeniny
v odpadech (louhy). Podle koncentrace těchto slo-
žek dráždí nebo leptají, některé mohou mít i cel-
kové účinky.

Po požití nevyvolávat zvracení, podat vodu, čaj
nebo mléko, zjistit požité množství, vždy kontak-
tovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný,
vždy dopravit do zdravotnického zařízení. Zby-
tek přípravku i s obalem s sebou!

Savo ☹!!

Název pro nejznámější tuzemskou sadu čistících
prostředků pro domácnost. Obsahuje celou škálu
přípravků od mycích na nádobí, až po odstraňova-
če usazenin v odpadech (viz heslo).

První pomoc a další postup se řídí tím, o jaký
z přípravků jde. Vždy zjistit přesný (celý) název
přípravku, kontaktovat TIS nebo lékaře, není-
li kontakt dostupný, vyhledat lékaře! Po požití
kteréhokoliv z nich nevyvolávat zvracení!

Scindapsus ☹

Potos, velmi oblíbená popínavá pokojová rostlina
pěstovaná často v hydroponiích, nejčastější je bí-
lozelená varieta, listy protáhlé, zašpičatělé.

Po rozžvýkání může působit podobně jako
dieffenbachie (viz heslo), ale vždy mírněji.

Silikagel

Náplň sáčků přiložených k nové obuvi, kabelkám,
náplň víček šumivých léků.

Amorfní kysličník křemičitý, který odnímá vlh-
kost přiloženému zboží. Nejedovatý, po požití
žádné nebezpečí nehrozí.

Spathiphyllum ☹

Pokožová rostlina
bez českého názvu,
v současnosti velmi
oblíbená.

Rostlina bez patrné-
ho kmínku, tmavě
zelené listy podlouh-
lého tvaru, zašpičatě-
lé vyrůstající přímo
z pudy, květy bílé ne-
bo nazelenalé, toul-
covité, podobné kvě-
tům Anthuria. Po

rozžvýkání může pů-
sobit podobně jako dieffenbachie (viz heslo), ale
vždy mírněji.

Po požití okamžitě odstranit zbytky rostliny z úst,
ústa pečlivě vymýt studenou vodou, dát pít studený
nápoj nebo cucat led nebo zmrzlinu. Důležité je za-
bránit vzniku otoků sliznic. Kontaktovat TIS nebo
lékaře, při potížích vyhledat lékařskou pomoc.

Svíčky gelové ☹!

Mívají ozdobný tvar a formu napodobující napří-
klad ovocné želé,
bývají ve skleně-
ných obalech.

Po požití (záměna
za pokrm) ohro-
žení podobné ja-
ko po požití pe-
roleje (viz heslo).

Po požití okamžitě
odstranit zbytky
rostliny z úst, ústa
pečlivě vymýt stude-
nou vodou, dát pít
studený nápoj nebo
cucát led nebo zmrz-
linu. Důležité je za-
bránit vzniku otoků
sliznic! Kontaktovat
TIS nebo lékaře, při
potížích vyhledat lé-
kařskou pomoc.

Po požití neprovokovat zvracení, nepodávat mlé-
ko, tuky! Podání aktivního uhlí není nutné, dítě
dopravit do zdravotnického zařízení i v případě,
že se mu po nehodě daří dobře.

Omylem dojde většinou k požití menšího množ-
ství látky, která postiženého ohrožuje hlavně při-
druženými komplikacemi, ne celkovou otravou.
Po zvracení dojde často ke vdechnutí látky do plic
se vznikem následného zánětu. První známkou
vdechnutí je „zakuckání se“ nebo přetrvávající
dráždivý kašel.

Svíčky voskové

Nejedovaté, po požití nejsou žádné zákroky po-
třeba.

Syngonium ☹

Syngonium podop-
hyllum, popínavá
pokožová rostlina
s dlouhými stonky
a se vzdušnými koře-
ny, s dlantými, vět-
šinou třídlílnými listy
s bílozelenou kres-
bou. Po požití před-
stavuje stejné nebez-
pečí jako dieffenba-
chie (viz heslo), pů-

sobení ale vždy mírnější.

Průběh postižení nelze předem odhadnout, někte-
ré exempláře mají nebezpečné součásti odbourané
a potíže nevzniknou.

Po požití okamžitě odstranit zbytky rostliny z úst,
ústa pečlivě vymýt studenou vodou, dát pít studený
nápoj nebo cucat led nebo zmrzlinu. Důležité je za-
bránit vzniku otoků sliznic. Kontaktovat TIS
nebo lékaře, při potížích vyhledat lékařskou po-
moc.

Š

Šampony na vlasy – kosmetické ☹

Obsahují nejedovaté saponáty (tenzidy) a nejedo-
vaté kosmetické složky.

Z podráždění zaživacího traktu může vzniknout
průjem, ohrožující zejména malé děti a staré lidi
významnou ztrátou tělesných tekutin, nebezpečné
je zvracení kvůli vdechnutí pěny do plic a vzniku
zánětu z chemického podráždění.

Po požití nevyvolávat zvracení. Zjistit požité
množství, kontaktovat TIS, dát pít nejlépe čaj,
vodu nebo mléko. Vyhledat lékařskou pomoc, ze-
jména došlo-li ke zvracení.

T**Tabák, tabákové výrobky – i vyhořelé ☹!!**

Obsahují nebezpečný rostlinný alkaloid nikotin. **Po požití zjistit ihned požití množství, bezprostředně po nehodě zkusit vyvolat zvracení, později ne (bývá pak spontánní), podat 3–10 tablet aktivního uhlí, vždy kontaktovat TIS nebo lékaře, vždy vyhledat lékařskou pomoc.** Spontánní zvracení zde užitečné, odstraňuje nebezpečnou látku ze zažívacího traktu. *Nikotin ovlivňuje oběhovou činnost, dýchání, vědomí, vznikají křeče!*

Teploměr lékařský, pokojový

Rtuť z lékařského teploměru po požití nejedovatá, pozor na sklo! Rozsypanou rtuť důkladně uklidit (např. nasát do injekční stříkačky, uzavřít do skleničky s víkem a odevzdat v lékárně). Rozsypaná kovová rtuť se vdechováním vstřebává.

Lihová náplň pokojového teploměru nepředstavuje vzhledem k jejímu malému množství nebezpečí ani pro malé dítě. Pozor na sklo!

Tis červený ☹

Taxus baccata (T. brevifolia, canadensis, cuspidata). Jehličnatý strom nebo keř, temně zelený, hojný v parcích a zahradách. Plody jsou červené

(výjimečně oranžové nebo žluté) „bobule“ velikostí borůvky, podobné pohárku (tisinky), uvnitř je elipsovité semeno.

Po požití 1–5 bobulí dát pít, podat 3–5 tablet aktivního uhlí, kontaktovat TIS nebo lékaře.

Při požití nad 5 bobulí nebo jiné části rostliny dát pít, podat aktivní uhlí 5–8 tablet, kontaktovat TIS nebo lékaře, dopravit do zdravotnického zařízení.

Toluén ☹!

Jedno z nejběžnějších organických rozpouštědel, přítomné ve velkém množství ředidel, lepidel, syntetických barev.

Po požití nevyvolávat zvracení, nepodávat mléko, tuky, alkohol. Zjistit požití množství, název přípravku, kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný, vyhledat zdravotnické zařízení. Obal se zbylým přípravkem vzít s sebou.

Ovlivňuje stav vědomí. Nebezpečné je zvracení kvůli možnému vdechnutí látky do plic.

Trnová nebo Kristova koruna ☹

Pryšec nádherný (*Euphorbia splendens*), pokojová rostlina. Trnitý keřík se srdčitými, podlouhle vejčitými listy, oranžově červenými listeny.

Rostlina obsahuje ve svých tkáních mléko s dráždivým latexem. Při kontaktu se sliznicemi a kůží dochází k různě silnému podráždění s otokem, zčervenáním a pálením.

Po požití ihned odstranit zbytky rostliny z úst, ústa vypláchnout, omýt kůži, která přišla se šťávou do styku, kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt dostupný, vyhledat lékaře. Došlo-li k požití části rostliny, ne jen ke žvýkání, podat 3–5 tablet aktivního uhlí.

Při postižení očí vymývat spojivkový vak 10–15 minut tekoucí vlažnou pitnou vodou.

Postižení kůže léčí kožní lékař, postižení očí (nebezpečné, mléko poškozuje i rohovku) oční lékař.

V**Vánoční hvězda ☹**

Euphorbia pulcherrima, pokojová rostlina se širokými listy, s výhony ukončenými plochou hvězdicí šarlatových listenců, uprostřed nenápadné květenství. Představuje typický symbol vánoc.

Obsahuje ve svých tkáních mléko s dráždivým latexem. Většinou jsou ale z velké části nebo zcela dráždivé látky odbourané.

Po požití ihned odstranit zbytky rostliny z úst, ústa vypláchnout, omýt kůži, která přišla se šťávou do styku, zjistit požití množství, kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt dostupný, kontrola u lékaře. Došlo-li k požití části rostliny, ne jen ke žvýkání, podat 3–5 tablet aktivního uhlí.

Při postižení očí vymývat spojivkový vak 10–15 minut tekoucí vlažnou pitnou vodou.

Postižení kůže léčí kožní lékař, postižení očí oční lékař.

Vody čisticí pleťové, kolínské, po holení, vlasové, zubní ☹!

Obsahují alkohol.

Po požití neprovokovat zvracení, nepodávat aktivní uhlí, dát pít sladký čaj. Zjistit požití množství, kontaktovat TIS nebo lékaře. Není-li kontakt možný a nešlo-li jen o oliznutí (ubyla určité množství), vyhledat zdravotnické zařízení.

Ovlivňují stav vědomí!

Vodní sklo ☹ !!!

Metakřemičitan sodný nebo draselný ve vodném roztoku. M. sodný se používá se např. ke konzervaci vajec, m. draselný ve sklářském a keramickém průmyslu.

Působí jako louh, leptá sliznice a kůži!

Vždy při nehodě kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li ihned kontakt dostupný, vždy zajistit převoz do zdravotnického zařízení!

Po požití nikdy nevyvolávat zvracení, nikdy se nepokoušet o neutralizaci kyselou látkou! Aktivní uhlí nepodávat, nepomůže, znesnadní lékařům zhodnocení nálezu. Nemá-li postižený velké bolesti, je možné dát napít vody nebo mléka. Pokud tekutiny odmítá, nenutit ho!

Postižení sliznic a kůže nemusí být zpočátku bolestivé, bolest se dostavuje se zpožděním.

U dětí je často sliznice dutiny ústní po nehodě bez nálezu, postižení se nachází ve vzdálenější části zažívacího ústrojí. Proto negativní nález v ústech nevylučuje možnost poleptání zažívacího ústrojí v dalším úseku.

Při postižení očí vymývat spojivkový vak 10–15 minut tekoucí vlažnou pitnou vodou, pak vždy vyhledat očního lékaře!

Při postižení kůže vymývat 10–15 minut tekoucí vlažnou pitnou vodou, pak vždy vyhledat kožního lékaře!

X**Xylén ☹!**

Jedno z nejběžnějších organických rozpouštědel, přítomné ve velkém množství ředidel, lepidel, syntetických barev.

Po požití nevyvolávat zvracení, nepodávat mléko, tuky, alkohol. Zjistit požití množství, název přípravku, kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt možný, vyhledat zdravotnické zařízení. Obal se zbylým přípravkem vzít s sebou.

Ovlivňuje stav vědomí. Nebezpečné je zvracení kvůli možnému vdechnutí látky do plic.

Z**Zápalky ☹**

Hlavičky zápalek obsahují chlorečnan draselný v minimálním množství.

Po okousání hlaviček zápalek dítětem zjistit počet, dát pít, kontaktovat TIS. Po okousání několika málo kusů hlaviček zápalek pravděpodobně nevzniknou potíže, při okousání většího množství vyhledat lékařskou pomoc.

Možnost vzniku nevolnosti, zvracení, bolestí břicha.

Zimolezy ☹

Z. černý (*L. nigra*), z. kozí list – růže z Jericha (*L. caprifolium*), z. popínavý (*L. periclymenum*) z. pýřitý (*Lonicera xylosteum*), z. tatarský (*L. tatarica*).

Keře (nejčastější je zimolez pýřitý nebo z. kozí list) s červenými

bobulemi podobnými rybízů, u zimolezu černého bobule černé.

Po 1–3 bobulích žádná opatření, po 3–10 bobulích aktivní uhlí 3–8 tablet, kontaktovat TIS nebo lékaře, není-li kontakt dostupný, kontrola u lékaře. Při velkém počtu snědených bobulí převoz do zdravotnického zařízení.

Zmije obecná ☹!!

Vipera berus, v našich podmínkách jediný volně žijící jedovatý had. Její útok jebleskový, nemusí být postiženým zhlédnuta. V místě postižení jsou dvě drobné, bolestivé ranky, ně-

kdy ale jen jedna, nebo jen škrábnutí.

Postiženého udržet v klidu, teple, postiženou končetinu znehybnit pružným obinadlem na dlaze. Ránu nikdy nevyřezávat, nerozřezávat, končetinu nezaškrcovat! Místo vpichu je možné desinfikovat, překrýt sterilním mulem. Dát pít (ne alkohol nebo kávu). Přivolat lékařskou pomoc, vždy zajistit transport do zdravotnického zařízení!

Uštknutí je životu nebezpečné zvláště pro děti a starší jedince.

Několik slov na závěr.

Tato příručka obsahuje jen velmi malý výčet možných příčin otrav dětí. Úplný přehled látek, se kterými se může dítě setkat, by představoval velmi rozsáhlou publikaci, která by vyžadovala neustálou aktualizaci. V praxi je však její uplatnění bylo minimální a nenahradila by službu, kterou laikům i lékařům poskytuje v nepřetržitém provozu Toxikologické informační středisko (TIS).

V případech nastalých nehod s látkami chemické povahy je třeba telefonicky kontaktovat Toxikologické informační středisko na telefonních linkách 224 91 92 93 a 224 91 54 02!

Toto středisko působí již přes 40 let při Klinice nemocí z povolání VFN a 1. LF UK. Za dlouhá léta svého působení nashromáždilo obrovské množství cenných údajů a zkušeností. Je svého druhu jediným pracovištěm v celé republice. Jeho služba je nepřetržitá, telefonická a má za úkol podávat lékařům informace o charakteru látky, která způsobila otravu, o průběhu otravy a o jejím léčení. **Laikům podává stručnou informaci o působící látce, o možných důsledcích nastalé nehody, o opatřeních první pomoci a o tom, jak dále postupovat.** Středisko se zabývá pouze problematikou vzniklých akutních otrav, neslouží jako poradna při preventivních úvahách.

Víte, které prostředí je pro děti z hlediska otrav nejnebezpečnější?

70 % až 90 % dětských otrav se odehraje v domácnosti. Měly by si to uvědomit moderní rodiče, kteří chtějí dopřát svému dítěti od nejútlejšího věku co nejvíce volnosti. Jsou situace, kdy se dozor nad dítětem nedá spojit s další činností vyžadující intenzivní pozornost dospělého (příprava jídla, telefonát, návštěva), a kdy umístění dítěte v bezpečném prostředí je velmi důležité.

Víte, které děti jsou akutními otravami nejvíce ohroženy?

Nejohroženější skupinou jsou děti ve věku do pěti let. Nejvíce nehod mají batolata (1–3 roky), která jsou v celkovém počtu dětských otrav zastoupena 53 %. Nehody se ale nevyhýbají ani mladším dětem. Starší kojenci, kteří už umí lézt a někteří i chodit se podílejí na těchto nehodách 9 %, děti 3leté až 5leté asi 20 %. Zbytek otrav připadá na děti starší, zejména ve věku nad 10 let, kdy začínají experimenty s drogami a alkoholem a nezřídka dochází k sebevražedným pokusům. Ne vždy však dochází k otravě dítěte cestou náhody. Dospělí se často dopouštějí na svých dětech léčebných omylů. Těch nebývají ušetřeni ani mladší kojenci. Velmi často si rodiče spletou dva různé léky v kapkové formě a podávají je pak v nesprávných intervalech a dávkách. Často také dochází k nesprávnému pochopení dávkování kapkového léku, kdy místo dávky v kapkách dostane dítě příslušný počet mililitrů nebo dokonce čajových lžiček. Někdy se aplikují nosní kapky do oka, nebo naopak. Jindy dospělí úplně zamění jinou látku za lék a podají dítěti například éterický olej, benzin nebo prostředek na odstranění bradavic místo léku na odkašlávání. V době akutního onemocnění dítěte často rodiče experimentují s léky, někdy podají lék pro dětský věk naprosto nevhodný, jindy zase podají nepřiměřeně velkou dávku. Někdy se rodiče nedomluví a podají jednu léčebnou dávku léku dítěti dvakrát, nejdříve jeden, potom druhý z nich. Je velmi důležité, aby si rodiče uvědomili, že v dětském věku se dávkování léků řídí věkem a hmotností jedince a proto se v průběhu let mění. Je třeba každou nejasnost v dávkování zvážit a při nejistotě znovu konzultovat lékaře.

Víte, proč jsou batolata nejohroženější skupinou populace co se týče akutních otrav?

Zcela jistě to souvisí s vývojovým stadiem, ve kterém se nacházejí. Ve druhém a třetím roce života dochází k obrovskému rozvoji pohybových schopností dítěte. Nejdříve se naučí lézt a chodit, později i zvládat různé překážky. Dychtivě prozkoumává okolní svět. V tomto poznávání má nepostradatelnou úlohu vkládání předmětů do úst, což patří k typickým vývojovým projevům. Starší batole navíc s oblibou napodobuje dospělé. Zručnost a pohybové schopnosti dítěte se v tomto období rychle rozvíjejí, rozumově ale děti v tomto věku nebezpečné situace nejsou schopny rozeznat.

Abyste dětským nehodám předešli, zamezte dětem v přístupu zejména k těmto látkám!

Kuchyň: saponátům, odstraňovačům usazenin v odpadech a na sporácích, odstraňovačům vodního kamene, čistícím prostředkům na sanitární keramiku, prostředkům do myček nádobí, leštěnkám a čistícím skvrn, alkoholickým nápojům, kuchyňskému octu a soli

Obývací pokoj: tabákovým výrobkům, alkoholickým nápojům, lampovým olejům, jedovatým rostlinám

Ložnice: lékům, vitamínům, desinfekčním prostředkům, éterickým olejům (do osvěžovačů vzduchu), kosmetickým prostředkům zejména s alkoholem (parfémy, kolínské, toaletní a pleťové vody), nehtové a vlasové kosmetice, jedovatým rostlinám

Koupelna: lékům, vitamínům, desinfekčním prostředkům, sprejům, koupelovým pěným, olejovým lázním, kosmetickým přípravkům zejména s alkoholem (kolínské, toaletní, pleťové, ústní vody a vody po holení, parfémy), nehtové a vlasové kosmetice, prostředkům na čištění sanitární keramiky, pracím prostředkům, odstraňovačům skvrn na prádle, změkčovačům vody, avivážním prostředkům, odstraňovačům usazenin v odpadech, odstraňovačům vodního kamene

Komora, prádelna, garáž, dílna: pracím a avivážním prostředkům, změkčovačům vody, odstraňovačům skvrn na prádle, ředidlům, rozpouštědlům, nátěrovým hmotám, odstraňovačům starých nátěrů, prostředkům na hubení škůdců, plevele, plísní, mořidlům, impregnačním činidlům, hnojivům, nemrzoucím kapalinám, ropným derivátům, mazacím olejům.

Sklep, půda: prostředkům na hubení škůdců (drobných hlodavců)

Zahrada a okolí domu: prostředkům na hubení plevelu a škůdců, jedovatým rostlinám a houbám

Stanete-li se účastníky nehody dítěte nebo dospělého s chemickou látkou:

Nepropadejte panice, zachovejte klid! Nemanipulujte s dítětem násilně, nehrozte mu a nestresujte ho svou zlobou a úzkostí!

Nevhodná opatření vykonaná ve spěchu mohou postiženému víc ublížit, než působící látka!

Bez porady s lékařem raději nevyvolávejte zvracení. Pokud je doporučeno, pak jen mechanicky (podrážděním kořene jazyka prstem, nebo rukojetí lžice). Nikdy nepoužívejte k vyvolání zvracení roztok kuchyňské soli!

Dáváte-li pít, pak nejlépe vodu nebo čaj. Žádné šumivé nápoje, bez porady s lékařem žádné mléko!

Toxikologické informační středisko Vám v nepřetržitě službě podá informace o první pomoci a dalších opatřeních při akutních otravách na telefonních číslech: 224 91 92 93 a 224 91 54 02 .

Voláte-li na TIS nebo lékaři, je potřeba podat volanému co nejpřesnější informace o nehodě. Pokud jsou údaje známé, je třeba odpovědět na otázky:

1. Komu se nehoda stala (pokud možno udat celé jméno, rodné číslo a zdravotní pojišťovnu)?
2. Jaký je věk postiženého, jeho hmotnost (alespoň odhadem), trpí-li nějakou akutní nebo chronickou nemocí?
3. Jaká látka je příčinou otravy? Lék, rostlina, chemikálie, komerční přípravek? U léků a komerčních přípravků získat co nejvíce informací z etikety, nebo alespoň vědět, k čemu se látka používá.
4. Jak velké množství látky působí?
5. Kdy se nehoda stala?
6. Jakým způsobem se stala? Například požití látky, polížení, vdechnutí výparů, štípnutí hmyzem a podobně.
7. Jak se daří postiženému?
8. Jaká opatření byla doposud provedena?
9. Kdo a odkud volá (včetně zpětného telefonního čísla)?

Pokud dopravujete postiženého do nemocnice, nezapomenout vzít s sebou co nejvíce materiálu, který by pomohl ošetřujícím určit působící látku. U léků pokud možno obal i s příbalovým letákem a zbylým obsahem, u rostlin nejen plody, ale i větévku s listy, u komerčních prostředků obal s etiketou, byly-li ředěny, pak i zbytek ředěného roztoku. U látek v neoriginálním obalu vzít zbytek látky i s obalem. Při podezření na otravu houbami vzít zbytek jídla i nezpracovaných hub. Pokud postižený zvrací, nebo má průjem, pak uchovat i vzorek zvratků a stolice a dopravit i s postiženým do nemocnice.

Stručné pokyny k první pomoci při akutních otravách najdete také na www stránkách TIS: <http://www.vfn.cz/tis>

Tis

*Toxikologické informační středisko
tel.: 224 91 92 93, 224 91 54 02*

ABECEDA dětských otrav

MUDr. Hana Rakovcová

**Projekt MZ ČR č. 197
Prevence otrav dětí a mladistvých 2001–2002**

